

ولایت مدار بودن سخت است و نیاز به تمرین دارد / تمرین ولایت مداری، با پدر و مادر داری

حجت الاسلام علیرضا پناهیان در دهه اول محرم، در مهدیه تهران با موضوع «نهال ولایت در نهاد خانواده» به ایراد سخنرانی پرداختند. گزیده‌ای از ششمین جلسه این سخنرانی در ادامه می‌آید:

ولایت مدار بودن بسیار سخت و پیچیده است / بی‌صبری موسی(ع) در امتحان ولایت مداری خضر(ع)

- اگر در محیط خانواده و تحت ولایت پدر و مادر، خوب تمرین نکرده باشیم، معلوم نیست بتوانیم از امر ولی خدا اطاعت کنیم. نباید تصور کنیم که اطاعت از امام زمان(ع)، کار ساده‌ای خواهد بود. ممکن است امام زمان(ع)، دستوراتی به ما بدهد که درک آنها و تحمل آن دستورات و تبعیت از آنها برای ما خیلی سخت باشد. در داستان حضرت موسی(ع) و خضر(ع) می‌بینیم که وقتی ایشان قرار شد از حضرت خضر(ع) تبعیت کند، خضر به او گفت: «تو نمی‌توانی صبر کنی و پا به پای من بیایی؛ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا» (کهف/۶۷) و در ادامه داستان نیز همین شد. خضر(ع) به موسی(ع) گفت: «اگر در رفتار من چیزی دیدی و پذیرش آن برای تو سخت بود، سؤال نکن؛ قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا» (کهف/۷۰) اما حضرت موسی با آن عظمت، نتوانست صبر کند و سؤالی نپرسد... حالا به این موضوع فکر کنید که نه ما از حضرت موسی(ع) بالاتر هستیم و نه حضرت خضر(ع) از امام زمان(ع) ما بالاتر است. پس کار ما در تبعیت از امام زمان(ع)، بسیار دشوار خواهد بود.
- آن روزی که درب خانه امیرالمؤمنین(ع) را آتش زدند، یاران حضرت ۴-۵ نفر بیشتر نبودند. در این میان، یکی از همین تعداد کم یاران علی(ع)، شمشیر کشید و به دفاع از علی(ع) برخاست، اما حضرت دستوری برای او صادر نکرده بود. (إِنَّ الزُّبَيْرَ أَخْتَرَطَ سَيْفَهُ يَوْمَ قُبُضِ النَّبِيِّ...؛ تفسیر عیاشی/۳۷۱/۱) این شخص، «زبیر» بود که در این میدان حساس، نتوانست ولایت مداری خود را درست به‌جای آورد و در این امتحان مردود شد. یاران ولایت مدار حضرت، آماده جان‌فشانی بودند و نگاهشان به حضرت بود تا اگر اشاره کنند، آنها وظیفه خود را انجام دهند. اما چون حضرت دستوری صادر نکرد، ایستادند و اقدامی نکردند.
- جالب اینجاست که همین چند نفری هم که در امتحان ولایت مداری قبول شدند، نمرات مختلفی داشتند. یکی از آنها که از اصحاب بزرگوار حضرت نیز بود، یک لحظه به دلش خطور کرد که چرا حضرت در چنین وضعیتی، هیچ اقدامی نمی‌کند؟! اما یکی دیگر از آنها (مقداد) حتی یک لحظه نیز به امامش شک نکرد. (امام باقر(ع): إِنَّ أَرْدَتِ اللَّذِي لَمْ يَشْكُ وَ لَمْ يَدْخُلْهُ شَيْءٌ فَالْمَقْدَادُ؛ اختصاص مفید/۱۰) نقل شده است که مقداد در آن لحظات، دست به قبضه شمشیر داشت و چشمش دائماً به علی(ع) بود تا اگر حضرت اشاره کنند، اقدام نماید. (امام صادق(ع): لَمْ يَزَلْ قَائِمًا قَائِمًا عَلَى قَائِمِ السَّيْفِ عَيْنَاهُ فِي عَيْنِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَ يَنْتَظِرُ مِنِّي بِأَمْرِهِ فَيَمُضِي؛ اختصاص مفید/۹) او کسی بود که با نمره ۲۰ در این امتحان قبول شد.

تمرین ولایت‌مداری، با پدر و مادر داری

- ولایت‌مدار بودن بسیار سخت و پیچیده است؛ هر کسی از عهده آن بر نمی‌آید و نیاز به تمرین مداوم دارد. تمرین ولایت‌مداری هم در محیط خانواده است و البته موفق بودن در این تمرین نیز چندان آسان نیست.
- اگر ما نتوانیم پدر و مادر خود را تحمل کنیم و نتوانیم به آنها درست احترام بگذاریم، ولی خدا را هم نخواهیم توانست تحمل کنیم. ممکن است سؤال شود که ولی خدا با پدر و مادر فرق می‌کند، او رفتارش خوب و کاملاً درست و حساب شده است، اما پدر و مادرهای ما ممکن است رفتار خوبی نداشته باشند و ایرادهای زیادی در رفتار و گفتارشان وجود داشته باشد. در پاسخ به این سؤال باید گفت: درست است که رفتار پدر و مادرها ممکن است درست نباشد، اما این پدر و مادر را خداوند برای ما انتخاب کرده است و خداوند دقیقاً آنها را با همین ویژگی‌های رفتاری خاصی که دارند، برای ما در نظر گرفته است تا با تعامل با آنها و احترام به آنها تحت هر شرایطی، بتوانیم رشد کنیم. مثلاً ممکن است پدر ما بداخلاق باشد و رفتار تندى با ما داشته باشد. در این صورت باید یادمان باشد که این پدر بداخلاق را خداوند برای ما انتخاب کرده است تا ما در مقابل رفتار تند او قرار بگیریم و با صبر و تحمل و احترام به او، رشد کنیم.
- درست است که بین پدر و مادر و امام زمان (ع) تفاوت بسیار است، اما باید به این نکته توجه کرد که همان خدایی که اطاعت از امام زمان را واجب کرده است، اطاعت از پدر و مادر را هم واجب کرده است. خدا که می‌داند ما چه پدر و مادری داریم و خود ما را هم بهتر از خودمان می‌شناسد و می‌داند که روح ما برای رشد، چه نیازهایی دارد و چه بُعدی از ابعاد روحی ما نیاز به تمرین دارد. لذا خداوند این پدر و مادر را برای ما انتخاب کرده است تا روح ما به خوبی رشد کند.
- خداوند می‌داند که روح ما از چه جنبه‌هایی نیاز به رشد دارد، لذا پدر و مادری به ما داده است که با نیاز ما متناسب باشد و تعامل درست با آنها باعث رشد روحی ما شود. پس اگر پدر و مادری بداخلاق، حساس، ایرادگیر و ... داریم هر کدام از این ویژگی‌ها بر اساس حساب دقیق خداوند است.
- از امام صادق (ع) در مورد معنای این آیه قرآن سؤال می‌کنند: آن جا که خداوند در مورد نیکی به پدر و مادر می‌فرماید: «إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٌ وَلَا تَنْهَرُهُمَا؛ و اگر پدر یا مادر و یا هر دو، در کنارت به پیری برسند، به آنان «اف» مگو و آنان را از خود مران» (سوره اسراء/۲۳) حضرت در پاسخ می‌فرماید: یعنی اگر پدر و مادرت (به علت پیری و کم حوصله شدن پر توقع شدن و با بهانه‌های بی‌مورد) تو را به ملال آوردند، حتی با گفتن «اف» اظهار ملامت مکن و اگر تو را مورد ضرب و کتک قرار دادند، با تندى و خشونت پرخاش مکن. و آن جا که می‌گوید: «با کرامت و ادب به آنان پاسخ بده» یعنی اگر تو را کتک زدند یا به تو سیلی زدند، بگو: خدایتان بیامرزد و از خطایتان درگذرد. این همان پاسخ کریمانه و محترمانه‌ای است که خدا از شما انتظار دارد. و آنجا که می‌گوید: «وَ اٰخِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الدُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ؛ و از روی مهر، بال و پرت را بر خاک راهشان بگستر». یعنی: به آنان خیره نگاه مکن جز از روی مهر و شفقت، و صدایت را فراتر از صدای آنان بلند مکن و نه دستت را فراتر از دست آنان. و پیشاپیش آنان حرکت مکن. «عَنْ أَبِي وَالدِّ الْحَنَاطِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع ... إِنَّ أَضْجَرَكَ فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٌ وَلَا

تَنْهَرُهُمَا إِنْ ضَرَبَاكَ قَالَ وَ قُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا قَالَ إِنْ ضَرَبَاكَ فَقُلْ لَهُمَا غَفَرَ اللَّهُ لَكُمْ فَذَلِكَ مِنْكَ قَوْلٌ كَرِيمٌ قَالَ وَ
اِخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ قَالَ لَا تَمَلُّ عَيْنَيْكَ مِنَ النَّظَرِ إِلَيْهِمَا إِلَّا بِرَحْمَةٍ وَ رِقَّةٍ وَ لَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ فَوْقَ أَصْوَاتِهِمَا
وَ لَا يَدَكَ فَوْقَ أَيْدِيهِمَا وَ لَا تَقْدَمْ قُدَّامَهُمْ» (کافی/۱۵۸/۲)

